

การควบคุมมลพิษ และการจัดการแหล่งมลพิษ (POLLUTION CONTROL AND MANAGEMENT)

บทที่ 3 มลพิษทางอากาศ เรื่อง มาตรการควบคุมและกำจัดมลพิษทางอากาศ

อาจารย์รุ่งเรือง งามหอม
สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

1. คณะรัฐมนตรี

- มีมติเห็นชอบให้การแก้ไขปัญหามลภาวะด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหายังมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
- ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นกลไกหลัก ร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยเร็วต่อไป

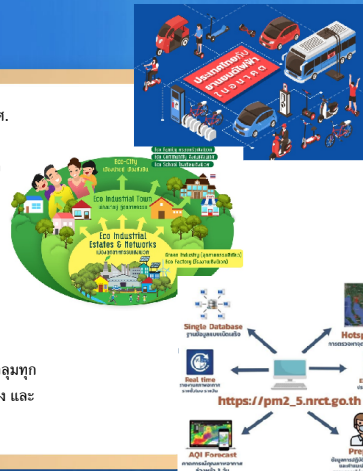

fppt.com

2. กรมควบคุมมลพิษ

2.1 จัดทำแผนแม่บทด้านการจัดการคุณภาพอากาศของประเทศไทยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

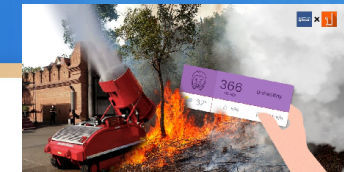
- ยกระดับมาตรฐานไอเสียรถยนต์ใหม่ และปรับปรุงคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง ออกมาตรฐาน Zero Emission จากระเบิดใหม่เพื่อสนับสนุนการใช้รถยนต์ไฟฟ้าและรถไฟฟ้าสาธารณะ
- ส่งเสริมระบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและ อุตสาหกรรมสีเขียว
- กำหนดอัตราการระบาย ชีตความสามารถรองรับการระบายมลพิษของพื้นที่
- กำหนดมาตรการควบคุมปริมาณการจราจรหรือยานพาหนะในพื้นที่การจราจรหนาแน่น
- เร่งรัดการแก้ไขปัญหาหมอกควันที่ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะพื้นที่
- พัฒนาระบบการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศและสารมลพิษหลักให้ครอบคลุมทุกจังหวัด เพื่อให้หน่วยงานท้องถิ่นติดตามตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่ของตนเอง และส่งข้อมูลการตรวจวัดเข้าสู่ระบบการรายงานกลางด้านคุณภาพอากาศของประเทศ

fppt.com

2.2 แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศในพื้นที่วิกฤต ใช้มาตรการเชิงรุกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควัน

- พื้นที่หลัก ได้แก่ พื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชน/เมือง และพื้นที่ริมทาง
- มาตรการบริหารจัดการ คือ ระบบบัญชาการเหตุการณ์ มาตรการสร้างความตระหนัก มาตรการลดปริมาณเชื้อเพลิง และ มาตรการจัดอาสาพระราชู์
- โดยลงพื้นที่ดำเนินการกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหาหมอกควันอย่างยั่งยืน และมีการกำหนดแนวทางดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษหมอกควันไม่เกิน 2.5 ไมครอน ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ในช่วงวิกฤตได้อย่างทั่วถึง เช่น เฝ้าระวังและแจ้งเตือนสถานการณ์ ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน ผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ เว็บไซต์ Air4Thai.pcd.go.th แอปพลิเคชัน Air4Thai และเฟซบุ๊กแฟนเพจกรมควบคุมมลพิษ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตาม มาตรการในช่วงเกิดสถานการณ์ เป็นต้น

fppt.com

3. กระทรวงคมนาคม

- กรมการขนส่งทางบกเร่งดำเนินการตรวจสอบรถโดยสารที่มีควันดำ รอบรถทุก 6 ล้อ และรถบรรทุกขนาดเล็ก
- สั่งการให้องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพและบริษัทขนส่ง จำกัด ใช้ไบโอดีเซล B20 กัปรดโดยสารให้แล้วเสร็จ ภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2562
- สร้างความเข้าใจและเชิญชวนผู้ประกอบการโดยสารให้ทดลองใช้ไบโอดีเซล B20
- เร่งรัดให้การรถไฟแห่งประเทศไทย พิจารณาใช้ไบโอดีเซล B10 กัปรดดีเซลราง ภายในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2562 และทดลองใช้ไบโอดีเซล B20

4. กระทรวงกลาโหม

- กองทัพอากาศจัดเครื่องบินลำเลียง แบบที่ 2 ก (BT-67) จากฝูงบิน 461 กองบิน 46 จังหวัดพิษณุโลก 2 เครื่องบิน ไปปล่อยอองน้ำลดฝุ่นละอองในอากาศทั้งหมด 4 เที่ยวบิน แบ่งเป็น ช่วงเช้า 2 เที่ยวบิน เหนือพื้นที่เขตจตุจักร บริเวณสถานีรถไฟฟ้ามหานคร และในช่วงบ่ายอีก 2 เที่ยวบิน บริเวณ สวนนงนุชวิเศษ ซึ่งพื้นที่ที่มีฝุ่นละอองเกินมาตรฐาน
- จัดชุดแพทย์และพยาบาลจากศูนย์ปฏิบัติการแพทย์ทหารอากาศ กรมแพทย์ทหารอากาศ ออกให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลตัวเองในสถานการณ์ที่มีฝุ่นละออง พร้อมแจก หน้ากากอนามัยประเภทคาร์บอน จำนวน 39,000 อัน

5. กระทรวงศึกษาธิการ

- จัดกิจกรรม “อาชีวะอาสา ลดควัน ลดฝุ่น” ในช่วงของการปิดเรียนระหว่างวันที่ 31 มกราคม-3 กุมภาพันธ์ 2562 ช่วยกันผลิตหน้ากากอนามัย จำนวน 140,000 ชิ้น เครื่องฟอกน้ำแบบติดตั้งบนอาคารสูงและบนพื้นดินกว่า 750 ชิ้น เพื่อบรรเทาภาวะค่าฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอนเกินค่ามาตรฐานที่มีผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน
- เปิด “ศูนย์ Fix It Center อาชีวะอาสา ลดควัน ลดฝุ่น” เพื่อออกหน่วยให้บริการตรวจล้างทำความสะอาดท่อไอเสียไส้กรองรถยนต์ ตรวจสอบสภาพเครื่องยนต์

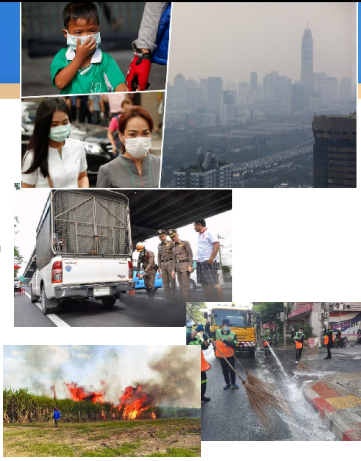
6. กระทรวงสาธารณสุข

- 6.1 การดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข เพื่อลดและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน
 - ติดตามสถานการณ์ ประเมินความเสี่ยง กลุ่มเสี่ยง และพื้นที่เสี่ยงทุกวัน
 - เฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพโดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ผู้สูงอายุ เด็กเล็ก หญิงตั้งครรภ์ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง (หอบหืด โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และโรคหัวใจและหลอดเลือด)
 - สื่อสารแจ้งเตือน ประชาชน พร้อมให้คำแนะนำการปฏิบัติตน
 - เจ้าหน้าที่ให้ความรู้และเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ ชุดความรู้ในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองในทุกช่องทาง
 - เตรียมความพร้อมสถานพยาบาล จัดคลินิกเฉพาะโรค และจัดสายด่วนให้คำปรึกษา
- 6.2 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน (Emergency Operation Center) เพื่อการสื่อสาร การปฏิบัติการ และติดตามสถานการณ์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานส่วนกลางและหน่วยงานในพื้นที่ ในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรคจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน และสถานการณ์หมอกควันข้ามแดน

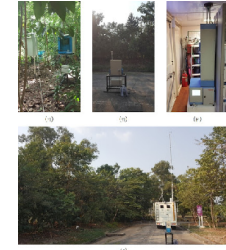
7. กรุงเทพมหานคร

- มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองเน้นการลดมลพิษจากแหล่งกำเนิด 15 ลด เช่น ตรวจจับและห้ามใช้รถยนต์ควันดำทุกประเภท ได้แก่ รถสองแถว รถโดยสารสาธารณะ รถราชการ และรถบรรทุก รณรงค์ไม่ขับ ช่วยดับเครื่อง รณรงค์ให้ประชาชนผู้ขับขี่รถหันมาบำรุงรักษาเครื่องยนต์ และควบคุมดูแล ไม่ให้มีการเผาขยะและการเผาในที่โล่งทุกประเภท เป็นต้น เน้น 2 เพิ่ม ได้แก่ เพิ่มพื้นที่สีเขียวและเพิ่มความถี่ล้างและดูดฝุ่นถนน
- เข้มงวดในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านฝุ่นละอองและเสียง สำหรับโครงการก่อสร้างอาคาร โครงการรถไฟฟ้า
- เฝ้าระวังสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน ผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ เว็บไซต์ www.bangkokairquality.com และ Facebook: กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

8. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

- ป้องกันการแพร่กระจายฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน ด้วยการปลูกต้นไม้ ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี
- ส่งเสริมให้พื้นที่ป่า เป็นพื้นที่กั้นชนวนต้นไม้ที่มีความสามารถในการดักจับฝุ่นละอองด้วยลักษณะการปลูกแบบหนาแน่น เช่น ลักษณะป่าเนติ เป็นต้น การเก็บตัวอย่างใบไม้ในพื้นที่ พบว่า ใบไม้ที่มีลักษณะหยาบและมีขนสามารถดักจับฝุ่นละอองได้ดี
- การป้องกันการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองจากพื้นถนนกลับสู่บรรยากาศ สามารถบริหารจัดการโดยการทำความสะอาดถนนในช่วงเวลา ก่อนเกิดช่วงความเข้มข้นสูงสุด (Peak) ของฝุ่นละออง รวมถึงการเพิ่มปริมาณต้นไม้ที่มีใบสามารถดักจับฝุ่นได้ดีเป็นพื้นที่ กั้นชนวน

การดำเนินการด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย

เป้าหมายตามพันธกิจหรือกลยุทธ์ตามแผนของประเทศไทย (NAMA)

ลด ปล่อย ก๊าซเรือนกระจก จากปี ค.ศ. 2005: 2-20% ในภาคพลังงาน และภาคขนส่ง (ไม่รวมตัว 24 ส่วนที่เลือกขอยกไปลดการปล่อยก๊าซฯ ปี ค.ศ. 2016.3 (ค.ศ. 2016))

การมีส่วนร่วมของภาคต่างๆ ในการลดก๊าซเรือนกระจก และระดับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มมากขึ้นตามเป้าหมาย (2011-2030) (ค.ศ. 2011-2030)

11.1 ส่วนที่เลือกขอยกไปลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงาน และระดับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มมากขึ้นตามเป้าหมาย (2011-2030) (ค.ศ. 2011-2030)

11.2 ส่วนที่เลือกขอยกไปลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงาน และระดับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มมากขึ้นตามเป้าหมาย (2011-2030) (ค.ศ. 2011-2030)

11.3 ส่วนที่เลือกขอยกไปลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงาน และระดับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มมากขึ้นตามเป้าหมาย (2011-2030) (ค.ศ. 2011-2030)

11.4 ส่วนที่เลือกขอยกไปลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงาน และระดับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มมากขึ้นตามเป้าหมาย (2011-2030) (ค.ศ. 2011-2030)

11.5 ส่วนที่เลือกขอยกไปลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงาน และระดับการมีส่วนร่วมที่เพิ่มมากขึ้นตามเป้าหมาย (2011-2030) (ค.ศ. 2011-2030)

- การดำเนินการตามข้อตกลงจากการประชุมในเวทีสหประชาชาติภายใต้สนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในปัจจุบันกำลังดำเนินการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามความเหมาะสมของประเทศกำลังพัฒนา (Nationally Appropriate Mitigation Actions: NAMA)
- ภาคพลังงานและขนส่ง มี 9 มาตรการ จากการผลิตไฟฟ้า การใช้พลังงานในครัวเรือน อาคาร อุตสาหกรรมการผลิต และการคมนาคมขนส่ง โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการใช้พลังงาน การพัฒนาพลังงานทดแทน และการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ
- ภาคของเสีย มี 4 มาตรการ ครอบคลุมการจัดการขยะ นำเสียดูแลธรรมชาติและชุมชน
- กระบวนการทางอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ มี 2 มาตรการ โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ และการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีสารทำความเย็น
- ซึ่งจะสามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้ 115.6 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า หรือร้อยละ 20.8 จากกรณีปกติ

ข้อเสนอแนะ

1. บังคับใช้กฎหมายให้มีความเข้มงวดอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเผาในที่โล่งแจ้ง โดยประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงบทลงโทษตั้งโทษเบาจนถึงโทษหนัก หากพบว่าผู้แจ้งถึงการเผาเศษวัสดุทางการเกษตรในที่โล่ง ให้เริ่มจากการตั้งเตือนจนไปถึงการลงโทษในขั้นถัดไป รวมทั้งให้รางวัลแก่ผู้แจ้ง
2. จัดทำแนวทางและรูปแบบการเพิ่มก๊าซสำหรับรถยนต์เก่า โดยพิจารณารูปแบบของต่างประเทศมาใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย รวมทั้งสนับสนุนการติดตั้งอุปกรณ์ที่ลดเขม่าจากการเผาไหม้ ไม่ให้ปล่อยออกไปสู่อากาศได้ เป็นต้น
3. กำหนดเป้าหมายการยกเลิกการใช้ยานพาหนะที่ใช้น้ำมันดีเซลหรือเบนซินภายในอีกสิบปีหรือยี่สิบปี ข้างหน้า โดยให้ใช้เป็นระบบไฟฟ้าหรือพลังงานสะอาดแทน รวมทั้งใช้มาตรการภาษีคาร์บอนสำหรับน้ำมันเชื้อเพลิงควบคู่ไปด้วย
4. ส่งเสริมหรือสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนใช้รถสาธารณะให้มากขึ้น เช่น ลดหย่อน ค่ารถไฟฟ้า การสะสมแต้มแลกของที่ระลึก หรือนำตัวรถสาธารณะรายปีมาลดหย่อนภาษี เป็นต้น
5. สร้างความเข้าใจกับประชาชน ในการเฝ้าระวังสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน และ 10 ไมครอน ตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่วิกฤต ได้แก่ พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จังหวัดภาคเหนือ พื้นที่ตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี และพื้นที่ตำบลมาตาบุตร จังหวัดระยอง เป็นต้น